

Ministry of Ecology,
Sustainable Development
and Northern Region Development

Ministry of
Public Works

Support to the Establishment
of the Natura 2000 Network
for Montenegro

Funded by
the European Union

Predlog područja ekološke mreže Natura 2000 za morski dio teritorije Crne Gore

Podgorica, april 2026.

Uvod

Uspostavljanje ekološke mreže Natura 2000 predstavlja ključnu obavezu Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji, definisanu kroz završno mjerilo 5 u okviru Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. U Pregovaračkoj poziciji Crne Gore za ovo poglavlje jasno je definisano da: „*U oblasti zaštite prirode, Crna Gora dostavlja Komisiji liste predloženih lokacija Natura 2000, koja u dovoljnoj mjeri pokrivaju tipove staništa i vrste u skladu sa zahtjevima Direktive o pticama i Direktive o staništima.*“ Ova obaveza podrazumijeva identifikaciju i predlaganje područja koja osiguravaju adekvatnu zastupljenost vrsta i staništa od značaja za Evropsku uniju, u skladu sa Direktivi o pticama i Direktivi o staništima.

Na nacionalnom nivou, pravni osnov za uspostavljanje ekološke mreže definisan je Zakonom o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“, br. 54/16), kojim je u članu 42 propisano da nadležni organ uprave (Agencija za zaštitu životne sredine), u saradnji sa stručnim i naučnim institucijama, prikuplja podatke, formira bazu podataka i priprema dokumentaciju za uspostavljanje područja ekološke mreže. Na osnovu prikupljenih podataka, isti organ predlaže područja sa definisanim granicama i podacima o ciljnim vrstama i staništima, uz primjenu kriterijuma koji se odnose na reprezentativnost stanišnih tipova, njihovu površinsku zastupljenost, kao i veličinu i gustinu populacija vrsta u odnosu na nacionalni nivo.

Detaljniji kriterijumi za određivanje područja ekološke mreže utvrđeni su podzakonskim aktom – Pravilnikom o bližim kriterijumima za određivanje područja ekološke mreže („Službeni list Crne Gore“, br. 45/17). Ovim pravilnikom propisani su specifični kriterijumi za izbor područja za očuvanje ptica, uključujući prisustvo vrsta od značaja, veličinu i koncentraciju populacija, kao i značaj područja za migratorne vrste, dok su za staništa i druge vrste definisani kriterijumi koji obuhvataju zastupljenost i reprezentativnost staništa, veličinu i stanje populacija, stepen izolovanosti, kao i ukupnu vrijednost područja za očuvanje biodiverziteta.

Navedeni Pravilnik usklađen je u potpunosti sa Prilogom III Direktive o staništima kao i Direktivom o pticama.

U periodu od 2023. godine do danas sprovedena su sistematska istraživanja morskog dijela teritorije Crne Gore, od strane Instituta za biologiju mora, a pored toga uzeti su u obzir podaci Instituta za biologiju mora, Univerziteta Crne Gore iz drugih aktivnosti koje su doprinijele kartiranju morskih pećina duž cijele obale kao i livade morske cvjetnice *Posidonia oceanica*. Dalje, metodološki pristup bio je zasnovan na analizi podataka i prostornom modeliranju. Podaci o rasprostranjenosti vrsta i kartiranje staništa korišćeni su za identifikaciju područja najveće ekološke vrijednosti. Prisustvo, distribucija, brojnost i ekološka funkcionalnost staništa i vrsta predstavljali su osnovne kriterijume za izbor područja. Natura 2000 područja se, u tom smislu, ne definišu administrativno, već kao prostorni odraz obrazaca biodiverziteta.

Analiza distribucije omogućila je identifikaciju prioriternih područja za uključivanje u mrežu Natura 2000 koja su data u nastavku dokumenta i koja su predložena od strane stručnjaka Instituta za biologiju mora sa kojima sarađuje Agencija za zaštitu životne sredine.

Kao rezultat ovog procesa, identifikovana su potencijalna Natura 2000 područja u moru (pSCI) koja se sastoje od predloženih šest područja od značaja za Zajednicu.

Napomena:

Dokument u nastavku predstavlja sažetak gore navedenih predloženih područja uz objašnjenje ključnih stručnih razloga za njihovo predlaganje. Dodatno, kao prilozi navedenog dokumenta za potrebe detaljnijeg sagledavanja predloženih područja ista su data i na linku ispod (označeno plavom bojom). Takođe, date su i granice područja u GIS i CAD formatima, kao i prateće Excel tabele koje sadrže detalje o ciljnim vrstama i staništima sa dodatnim podacima o ispunjenju kriterijuma koji su gore navedeni, pri čemu su svi prostorni podaci definisani u WGS84 / UTM zoni 34N (EPSG:32634) projekciji.

Područja od značaja za Zajednicu u moru

<https://daphne.sk/BioBaseCG/MarineSitesNatura2000.html>

Bokokotorski zaliv

Zaliv Boke Kotorske je jedan od najvećih zaliva u Jadranskom moru. Zbog strmih planina koje ga okružuju, podsjeća na fjord, iako po porijeklu to nije. Zbog duboke uvučenosti u kopno, vrijeme zadržavanja vode je veoma dugo, a posebnost zaliva predstavlja i veliki dotok slatke vode koja se sliva sa okolnih planina. U unutrašnjem dijelu zaliva se nalazi i veliki broj podvodnih izvora, tzv. vrulja, od kojih su dvije najveće Sopot i Dražin vrt. Na ovim lokalitetima i u njihovoj okolini vladaju veoma specifični uslovi životne sredine, što je dovelo do razvoja specifičnih koraligenih zajednica (1170) jedinstvenih na Mediteranu, pa su ovi lokaliteti stavljeni pod preventivnu zaštitu 2021. godine, a od 2024. zaštićeni su kao spomenici prirode. Pored ovih i još nekih specifičnih koraligenih zajednica (1170), značajno je prisustvo prioritetnog staništa livada morske trave *Posidonia oceanica* (1120), koje su uglavnom rasprostranjene u spoljašnjem dijelu zaliva (Hercegnovski zaliv). Osim ove vrste, prisutne su i relativno velike livade *Cymodocea nodosa*, a u manjoj mjeri i *Zostera noltii*. Takođe značajna prisutna staništa su Plitka stalno potopljena pješčana morska dna (1110), Estuari (1130) netipično, Muljevita i pješčana morska dna koja za vrijeme osjeke nijesu pokrivena morskom vodom (1140), Velike plitke uvale i zalivi (1160) i Polupotopljene pećine (8330) netipično. U Bokokotorskom zalivu zabilježen je veliki broj vrsta koje su navedene u EU Direktivi o staništima, dok su mnoge druge zaštićene različitim međunarodnim konvencijama ili nacionalnim zakonodavstvom, a zaliv predstavlja i veoma značajno područje za mriješćenje različitih ekonomski važnih vrsta riba.

Zbog dobrog kvaliteta postojećih biocenoza i značaja za zaštitu, unutrašnji dio zaliva (Kotorsko-Risanski zaliv) je pod zaštitom UNESCO-a a proglašen je i Emerald područjem.

Zaštićeno područje u moru (ZPM) Platamuni

Morsko područje od rta Platamuni do uvale Žukovica, koje se nalazi u Opštini Kotor. Ovo je gotovo potpuno neurbanizovana stjenovita obala a ZPM se proteže od obale do dubine od 50 m. Obala je veoma strma, a vertikalne litice su karakteristične za južni dio područja. Dvije polupotopljene morske pećine (Krekavica i Saletova pećina) (8330) posebno su specifične i značajne za biodiverzitet, kao i ostali djelovi stjenovitog dna (1170) i livade morske cvjetnice *Posidonia oceanica* (1120) koje je prioritetno stanište. Zabilježeno je više od 14 biocenoza i asocijacija, što ukazuje na veliku raznovrsnost i složenost ovog područja. Kada je riječ o bentoskim zajednicama, velike površine infralitoralne zone predstavljaju ogoljela staništa („barrens“), najvjerojatnije kao posljedica ilegalnog sakupljanja vrste *Lithophaga lithophaga* i prekomjernog izlova riba. Ipak, prisustvo zaštićenih vrsta algi ukazuje na dobar kvalitet morske vode, a područje Platamuna predstavlja i značajno mrijestilište za neke zaštićene vrste riba.

Zaštićeno područje u moru (ZPM) Katič

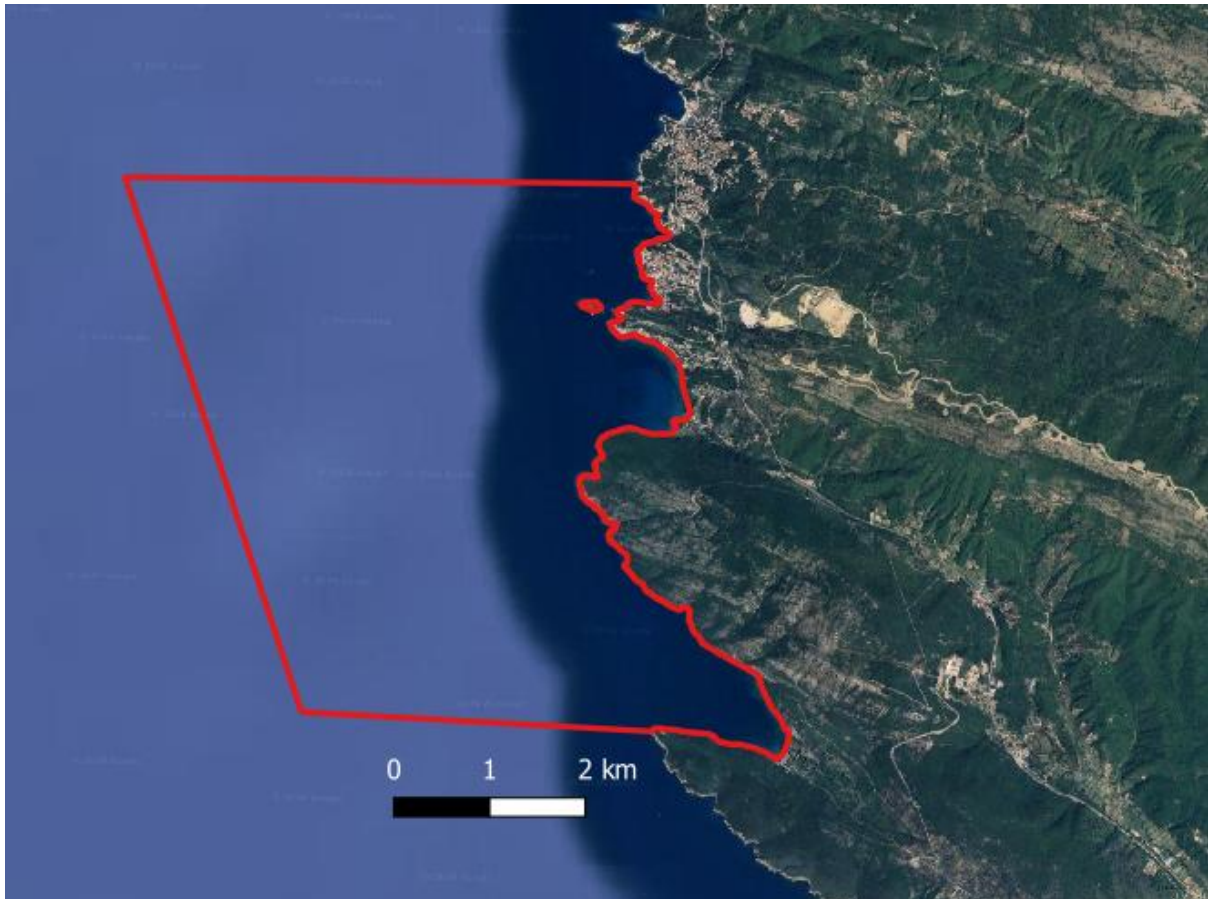
Područje se nalazi u centralnom dijelu crnogorskog primorja, Opština Budva i malim dijelom Opština Bar, obuhvata stjenovitu obalu, šljunkovite plaže i dva mala ostrva – Katič i Sv. Nedjelja. Glavna karakteristika morskog područja su velike livade prioritarnog staništa morske trave *Posidonia oceanica* (1120). Pored toga, ova dva ostrva obezbjeđuju specifičnu geomorfologiju, raznovrsnost staništa i veliku raznolikost na stjenovitom dnu. U blizini ostrva nalazi se i stjenoviti lokalitet „Donkova seka“ (1170), koji se uzdiže sa morskog dna (oko 30 m dubine) do nekoliko metara ispod površine mora. Područje ZPM Katič uopšteno predstavlja značajno mrijestilište za mnoge vrste riba i druge morske organizme. Postoje i usmena istorijska svjedočanstva (od ribara) o prisustvu morske medvedice ili tuljana (vrste morskog sisara *Monachus monachus*), a jedna pećina (8330) nosi naziv „Tuljanova pećina“.

U ovom području važan dio zaleđa čini močvarno područje Buljarica koje takođe treba zaštititi.

Zaštićeno područje u moru (ZPM) Stari Ulcinj

Područje se nalazi u južnom dijelu crnogorskog primorja, i kopneni dio ostrva Stari Ulcinj (2,5 ha) je zaštićeno. Morsko područje oko ovog ostrva veoma je značajno za brojne ekonomski važne vrste riba i mnoge druge organizme koji su zaštićeni domaćom i/ili međunarodnom legislativom. Drugi važan dio ovog ZPM je rt Rep i njegova okolina sa koraligenim staništima (1170) tj. facijesima gustih populacija zaštićenog sunđera *Axinella cannabina*. Pored toga, prisutne su i livade morske cvjetnice *Posidonia oceanica* (1120), dok najveći dio područja karakteriše pjeskovito-muljevito dno.

Trašte

Zaliv Trašte je predložen za zaštitu prije svega zbog prisustva velikog naselja prioritarnog staništa livade morske trave posidonije (1120). Osim toga u ovom predloženom području se nalaze i staništa Plitka stalno potopljena pješčana morska dna (1110), Velike plitke uvale i zalivi (1160), Morski grebeni (1170) - sa značajnim zajednicama posebno uz obalu Luštice i Morske polutotopljene i potopljene pećine (8330). U pogledu morskih pećina najznačajnije područje je također uz obalu poluostrva Luštica gdje se nalazi dobro poznata Plava špilja, ali i niz drugih polupotopljenih i kompletno potopljenih pećina. Ove lokacije ne samo da su važne za veći broj zaštićenih morskih organizama nego i za nekoliko vrsta slijepoh miševa koji su također zaštićeni.

Ostrvo Sveti Nikola

Akvatorija u okolini ostrva Sv. Nikola, ispred Budve je predložena za jedno od područja mreže Natura 2000 zbog prostranih područja prioriternog staništa livada morske trave posidonije (1120). Na istočnom dijelu predloženog područja naselja ove morske trave su djelimično zamuljena i degradirana ali se na zapadnoj strani nalaze u veoma dobrom stanju, djelimično na pješčanoj podlozi a bliže ostrvu u mozaiku sa kamenom i pijeskom. Na ovom području je takođe konstatovan veći broj zaštićenih vrsta, a lokacija je važna i za mriješćenje riba.

Zbog različitih aktivnosti i antropogenih pritisaka, a zbog lakšeg upravljanja eventualno se može razmisliti o smanjenju područja na samo zapadnu stranu ostrva.

Velika plaža i Ada Bojana

Ovaj lokalitet se predlaže zbog staništa Plitka stalno potopljena pješčana morska dna (1110), što je zajedno sa pratećom pješčanom plažom neophodno stanište za polaganje jaja morske kornjače (*Caretta caretta*). Ova zaštićena vrsta je konstatovana na raznim djelovima crnogorske obale u prolazu, ali je njeno polaganje jaja na našoj teritoriji dokumentovano tek od nedavno na Adi Bojani i u vezi sa klimatskim promjenama i otopljanjem za očekivati je da se ovakve pojave nastave pa legla jaja treba adekvatno pratiti i zaštititi.

Ovo područje bi trebalo pripojiti zaštićenom kopnenom području Bojana.

